

Προς:

κ. Γιώργο Παπακωνσταντίνου

Υπουργό Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Κοιν.:

Όπως πίνακας αποδεκτών

Αθήνα, 20 Μαρτίου 2012

Αρ. Πρωτ. WWF 127

Θέμα: Αίτια εκβρασμού κητωδών στην Κέρκυρα και σχετικές ενέργειες ΥΠΕΚΑ

Κύριε Υπουργέ,

Όπως θα γνωρίζετε, στις 30 Νοεμβρίου του 2011 σημειώθηκε στις ακτές της Κέρκυρας μαζικός εκβρασμός εννέα ζιφιών (*Ziphius cavirostris*, θαλάσσια κητώδη μεσαίου μεγέθους), καθώς και δύο ακόμα ζιφιών στις απέναντι ακτές της Ιταλίας. Με πρωτοβουλία των οργανώσεών μας, έλληνες επιστήμονες σε συνεργασία με κορυφαίους ειδικούς από το εξωτερικό διενήργησαν νεκροψίες και συνέλλεξαν δείγματα από δύο από τους εκβρασμένους ζιφιούς. Τα δείγματα εστάλησαν για αναλύσεις τόσο στο εξειδικευμένο τμήμα του Πανεπιστημίου των Κανάριων Νήσων Ισπανίας, όσο και στην Κτηνιατρική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Με την παρούσα επιστολή σας κοινοποιούμε τα πρώτα αποτελέσματα των επιστημονικών αναλύσεων. Σύμφωνα με την προκαταρκτική παθολογική αναφορά του Πανεπιστημίου των Κανάριων Νήσων και τα αποτελέσματα παθολογοανατομικής εξέτασης του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου (επισυνάπτονται), και στους δύο ζιφιούς που εξετάστηκαν εντοπίστηκαν παθολογικά ευρήματα εμβολής αέρα και στοιχεία που παραπέμπουν σε νόσο εξ αποσυμπιέσεως (νόσο των δυτών).

Οι ζιφιοί είναι ένα είδος εξαιρετικά ευαίσθητο σε ισχυρούς ανθρωπογενείς ήχους, όπως αυτοί που παράγονται από στρατιωτικές ναυτικές ασκήσεις με χρήση σόναρ, ή από σεισμικές έρευνες για την ανακάλυψη κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Η παραγωγή τέτοιου τύπου ήχων, ιδιαίτερα υψηλής ενέργειας και επιβλαβών συχνοτήτων, προκαλεί εσωτερικό τραυματισμό σε θαλάσσια θηλαστικά τα οποία βρίσκονται κοντά στην πηγή του ήχου, ενώ μπορεί να προκαλέσει άμεση ανάδυση λόγω πανικού ή πόνου σε ζώα τα οποία βρίσκονται σε κατάδυση (οι ζιφιοί

καταδύονται έως 2.000 μέτρα) ακόμη και σε πολύ μεγάλες αποστάσεις από την πηγή του ήχου, με συμπτώματα νόσου εξ αποσυμπίσεως.

Τα επιστημονικά συμπεράσματα των νεκροψιών οδηγούν στην ασφαλή υπόθεση ότι η πιο πιθανή αιτία αυτού του μαζικού εκβρασμού ζιφιών είναι ασκήσεις πολεμικού ναυτικού κατά τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν συστήματα στρατιωτικών σόναρ μεσαίων συχνοτήτων. Σημειώνεται ότι την ημέρα εκβρασμού των ζιφιών πραγματοποιήθηκαν ναυτικές ασκήσεις ανθυποβρυχιακού πολέμου του Ιταλικού πολεμικού ναυτικού. Άλλωστε, σε ένα ανάλογο παγκοσμίου σημασίας περιστατικό εκβρασμού το Μάιο του 1996, στρατιωτικά σόναρ του NATO προξένησαν το θάνατο σε 21 ζιφιούς που εκβράστηκαν στον Κυπριαρσιακό κόλπο κατά τη διάρκεια ναυτικών ασκήσεων. Συνολικά, τα περιστατικά εκβρασμών ζιφιών στο ελληνικό Ιόνιο Πέλαγος κατά την διάρκεια ναυτικών ασκήσεων με χρήση σόναρ είναι πλέον τέσσερα και ο αριθμός των ζώων που εκβράστηκαν είναι τουλάχιστον 40. Το μέγεθος της συνολικής καταστροφής στον πληθυσμό τους είναι άγνωστο, ο αριθμός των ζώων που προσβλήθηκαν από τους ήχους στο ανοικτό πέλαγος αλλά δεν εκβράστηκαν δεν είναι γνωστός.

Θα θέλαμε να σας υπενθυμίσουμε ότι το συγκεκριμένο είδος, που απαντάται στην περιοχή κλίσης της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας του Ιονίου Πελάγους και την Ελληνική Τάφρο γενικότερα, αποτελεί είδος κοινοτικού ενδιαφέροντος που απαιτεί αυστηρή προστασία, καθώς περιλαμβάνεται στο Παράρτημα IV της Οδηγίας των Οικοτόπων 92/43/ΕΟΚ. Παράλληλα, η ίδια περιοχή από το βόρειο Ιόνιο μέχρι και τη νότια Κρήτη αποτελεί το σημαντικότερο γνωστό ενδιαίτημα στη Μεσόγειο για ένα άλλο είδος κητώδους που χαρακτηρίζεται "Κινδυνεύον" (IUCN-ACCOBAMS), και το οποίο είναι επίσης ιδιαίτερα ευαίσθητο στην ακουστική ρύπανση. Πρόκειται για τον φυσητήρα (*Physeter macrocephalus*), που επίσης αποτελεί είδος κοινοτικού ενδιαφέροντος.

Επιπλέον, η προστασία των κητωδών από την ακουστική ρύπανση αποτελεί προτεραιότητα της Συμφωνίας ACCOBAMS (Συμφωνία για τη Διατήρηση των Κητωδών της Μαύρης Θάλασσας, της Μεσογείου και της Συγκείμενης Ζώνης του Ατλαντικού, Μονακό, 1996), της οποίας η Ελλάδα είναι μέλος. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα οφείλει να ενημερώνει την ACCOBAMS σχετικά με οποιοσδήποτε σχετικές δραστηριότητες (όπως έρευνες για υδρογονάνθρακες και ναυτικές ασκήσεις με σόναρ μεσαίων ή χαμηλών συχνοτήτων). Επίσης, η ACCOBAMS προτρέπει τα κράτη μέλη να συμπεριλαμβάνουν την ακουστική ρύπανση στις μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, παράλληλα με σχετικά μέτρα προστασίας, για τις οποίες προτείνει να είναι αντικείμενο κρίσης ανεξάρτητων ειδικών, αλλά και για πρόβλεψη δράσεων σε περίπτωση μαζικών εκβρασμών όπως αυτός της Κέρκυρας.

Η πρόληψη περιστατικών όπως αυτό του Νοεμβρίου αποτελεί υποχρέωση του ελληνικού κράτους. Με βάση τη διεθνή εμπειρία, η πρόληψη αυτή μπορεί να επιτευχθεί με τη δημιουργία ζωνών πλήρους αποκλεισμού σεισμικών ερευνών και ναυτικών ασκήσεων με στρατιωτικά σόναρ μεσαίων ή χαμηλών συχνοτήτων, και με την υιοθέτηση μέτρων που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων σεισμικών ερευνών στα θαλάσσια θηλαστικά. Άλλωστε, η περιοχή της Ελληνικής Τάφρου (από τα Ιόνια νησιά μέχρι την ΝΔ Κρήτη) είναι η μοναδική στη Μεσόγειο, που έχει προταθεί από την ACCOBAMS (MOP3, Resolution 3.22) ως «Περιοχή Ειδικής Σημασίας» για την δημιουργία θαλάσσιας προστατευόμενης περιοχής για τους φυσητήρες.

Δεδομένης της σοβαρότητας του θέματος, θα θέλαμε να μας ενημερώσετε σε ποιες ενέργειες έχει σχεδιάσει να προβεί το Υπουργείο Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής, προκειμένου να αποφευχθούν αντίστοιχα περιστατικά στο μέλλον. Ειδικότερα όσον αφορά την πολιτική του υπουργείου σας για ανάπτυξη του τομέα έρευνας και

εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων, εφιστούμε την ιδιαίτερη προσοχή σας στους κινδύνους που προκαλούνται από τις σεισμικές έρευνες και σας καλούμε να μεριμνήσετε για τον ορισμό των επιστημονικά ενδεδειγμένων ειδικών μέτρων και περιορισμών.

Παραμένουμε στη διάθεση του υπουργείου σας, ώστε να συμβάλλουμε σε κάθε ενέργεια ουσιαστικής προστασίας του θαλάσσιου πλούτου της χώρας και ειδικότερα των ευαίσθητων κητωδών, όπως οι ζιφιοί.

Με τιμή,

ΜΟm/Εταιρεία για τη Μελέτη και Προστασία της Μεσογειακής Φώκιας

WWF Ελλάς

Ινστιτούτο Κητολογικών Ερευνών Πέλαγος

Tethys Research Institute

Συνημμένα:

- Προκαταρκτική παθολογική αναφορά του Πανεπιστημίου των Κανάριων Νήσων
- Παθολογοανατομική εξέταση Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Πίνακας αποδεκτών:

κ. Δ. Αβραμόπουλος Υπουργός Εθνικής Άμυνας
κ. Γ. Μανιάτης Υφυπουργός Περιβάλλοντος Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής
κ. Α. Αλεξόπουλος Γενικός Γραμματέας ΥΠΕΚΑ
κ. Κ. Μαθιουδάκης Γενικός Γραμματέας Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής ΥΠΕΚΑ
κ. Γ. Μανούρης Διεύθυνση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού ΥΠΕΚΑ
κ. Σ. Πλέσσας Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος ΥΠΕΚΑ
κ. Δ. Βώκου Επιτροπή «Φύση 2000» ΥΠΕΚΑ